

OPEN BRIEF AAN BERT DANCKAERT

Beste Bert,

We schrijven allebei over foto's voor deze krant en je werk als fotograaf volg ik al sinds vorige eeuw. Ik heb er zowel enthousiast als terughoudend kritisch over geschreven. Nu is er je nieuwe boek – tussen haakjes een voltrefter, dat mogen ze nu al weten – en heb ik eigenlijk geen zin om nog maar 's een 'stukje' te plegen. Niet alleen omdat je al van mijlenver commentaren kan horen aanwaaien – 'ons kent ons, nestbevuilers, tralala...' – who cares, maar in de eerste plaats omdat wat ik wil proberen schrijven dit keer rechtstreeks aan jou gericht is. Een brief, dus. Vamos.

Dik twaalf jaar geleden heb je me ingepakt door toedoen van je 'Dr. Geiger & Anna Schumann'-reeks – in Niel, of all places. Niet veel meer dan twintig zwart-witfoto's, formaat: monitor van een bewakingscamera. Toen al zat er iets 'onvatbaars' in je beelden. Op het eerste gezicht onsamenhangende flarden beeld, onheimliche constructies. Lichtvoetige ernst, loodzware luim. 'Onderwaterfoto's', noemde Lynne Cohen ze. Glazig, maar zichtbaar, al weet je niet echt wat je ziet. Je had die beelden gewoon van tv geplukt, net zoals je de titel van de reeks at random uit de programmagids haalde. Je (her)gebruik van deze beelden had verder niets van doen met voyeurisme of big brother-ambities – het suggereerde simpelweg dat alles in deze wereld voorbestemd lijkt om 'zichtbaar' te worden, om een 'beeld' te worden. Dat onzichtbaarheid niet meer bestaat. Maar wat zien we dan nog eigenlijk?

Ik vind die reeks nog altijd heel straf, Bert, al snap ik dat je op die weg niet kon doorgaan. Zeker als je heel de recente recyclage-beweging en de boom van de images trouvées in rekening brengt. Fascinerend, maar zo snel een dead end. Al was het jou met je gevonden stuff trouwens om nog iets anders te doen, vind ik. Voor jou

werkte het hergebruiken van beelden ook zo'n beetje als de situatie die je krijgt wanneer je een bepaalde plot of verhaal alsmat verder vertelt. Onderweg sneuvelen altijd wel enkele details of verschuiven klemtonen, tot uiteindelijk op de bodem een absurd, maar daarom niet betekenisloos, residu overblijft. Een foto bijvoorbeeld.

Die overwegingen heb ik overigens nooit losgelaten, denk ik, wanneer ik je latere fotoprojecten te zien kreeg. Ik spring meteen naar 'Make Sense!', de onderneming waar je sinds het eind van de jaren negentig aan sleutelde en dat in 2005 uitliep op een boek en een tentoonstelling. Tegelijk met Lynne Cohen nog wel, de Canadese fotografe die jij (en ik) tamelijk onvoorwaardelijk op handen dragen. Zij vatte de teneur van je foto's weer beter samen dan wie ook: alsof iemand een handvol objecten de lucht ingooide, die her en der terecht kwamen en wachten tot jij voorbijkomt. Alledaagse situaties, die door hun kadering van hun context en betekenis ontdaan worden. De ridiculiteit van de levens die we voor onszelf hebben gecreëerd. En hoe jouw beelden het absurde daarvan in kaart proberen te brengen. Zonder er echt mee te lachen. Al schreef ik toen dat je misschien gewoon het uitroepteken na 'Make Sense!' nog kon weglaten. Voor wat jij ze zeggen hebt, hoeft je niet echt te roepen, toch?

Geen zweem van een exclamatieteken (!) evenwel in je nieuwe boek waarvoor je helemaal – and according to the sign of the times – naar China trok. Meteen met de deur in huis: het eerste fort van 'Simple Present – Beijing' is, denk ik, dat wanneer je deze beelden te zien zou krijgen zonder cover of context, geen hond kan weten of ze in China werden gemaakt. Jouw 'SimplePresent' voluit: wie trekt naar de andere kant van de wereld om er nogmaals hetzelfde te (laten) zien? Bert Danckaert.

Rake titel trouwens, simple present, ook voor toekomstige beeldberichten uit Ikea-Land. Een werkwoord gebruik je in de present simple voor feiten en gewoontes, zegt het grammatica-handboek, voor zaken die 'altijd, nooit of regelmatig' gebeuren. Ontroerend absurd, zo'n handboek. Niettemin – tweede fort van dit boek – in jouw Beijing-beelden en in hun interactie gebeurt er wel degelijk iets. Maar wat?

UIT 'SIMPLE PRESENT – BEIJING' VAN BERT DANCKAERT

In 1954 bijvoorbeeld wisten ze het nog wel: toen publiceerde Cartier-Bresson zijn befaamde China-epos, 'D'Une Chine à l'Autre', en maakte Jean-Paul Sartre in een gloeiend voorwoord onder meer komaf met het pittoreske, het valse exotisme van de bourgeois-toerist. Waarvoor dank. Humanist Henri gaf daarbij voluit goedge-mikte foto's van China en 'de' Chinezen te zien. Sterke taal, onomstootbare beelden. Wat een tijd. Toen China nog bestond.

Onze present is een stuk minder simple. De beelden ervan onuitputtelijk en inwisselbaar: China is nu overal en nergens. Je fotografeerde de lege parking van de Ikea in Peking, het had net zo goed die in Ternat kunnen zijn. Maar vooral de manier waarop je in Beijing bent gaan fotograferen wat eigenlijk niet te fotograferen valt – of zoals je zelf laconiek zegt: "Er is eigenlijk geen enkele reden om dit te fotograferen" – , staat scherper dan voorheen, merk ik. De 'vorm' voor je anti-documenten die enkel op het eerste gezicht documentair ogen, had je al. Wat je echter

in Beijing hebt gedaan verbindt vrijwel naadloos een genadeloze dissectie van het banale ('de globalisering van het alledaagse') met een bijna temperende abstrahering. Ja, het is erg en nee, we hebben geen idee hoe we dit nog kunnen stopzetten. We zien de patronen – hebben er dure woorden voor –, maar wat mensen nu eigenlijk drijft blijft ondoorgrondelijk. Onvatbaar.

Toch wil ik ook nog wel 'ns via jouw Simple Present-blik, de Verenigde Emiraten, Ecocity, Kaapstad of Ledeberg leren 'kennen'. Soon?

Hartelijkste groet,

Erik EELBODE

PS. Bert, eerlijk, ben jij nu echt naar China geweest?